

Iparragirre eta Gernikako arbola

Zenon Uriguen, Pasiotarra

Gazte-aroa.

Jose Maria Iparragirre Balerdi. Urretxu-Gipuzkoan jaioa dogu, 1820an eta gazte urduri ta odol-bizia, alde batera ta bestera ibilliko da mendiko aize mugabakoa lez. Eta etxeratu barik, iñori ezer esan barik, Karlista alderdian izena emon dau. Amalau urte bete barik Arrigorriagan, Bilbo ondoko mendietan, gudaldian zaurituta, ikusten dogu 1834an. 1835 urtean Zumalakarregi ilten da Zegaman. Aldi berean Karlistak menperatu dabe Gernika eta auxe izan zan Iparragirentzat urregorritzko aukera Gernika, arbola santua eta Batzar Etxea ezagutzeko. Geroago Durangon egindako egotaldian, pozik eta gogoz entzun eban “Dantzari Dantza” Garay jaunak egiñiko zoragarrizko musika eta jaia. “Dantzaldi onek eragin bizia sortzen dau bere barruan “Gernikako Arbola” zortziko giroan abestu eta euskal aizetan zabaltzeko. Sasoi onetan ikasi dau kitarra jotzen. Eta European ta gure errian trobador baten moduan dabil bere bertsoak abestutzen eta euskal gizakiaren barne-muiñetan “itxarkundea” berbiztutzen.

Gernika´ko Arbola.

Iparragireren bizitzako gorabera guztiak oso jakingarriak dira. Baña gure asmoa da gai oni buruz xeetasun guztiak ondo argitzea. Gernikako Arbola abesti goragarria 1848an abestu eban Madrid´eko euskal taberna batean. Onako bertso gorenak, egunetik egunera aldakuntzak izaten ditu. Zer egin? Juan Maria Altuna lekeitiarra, musikalaria, eta Iparragirrerren lagunak abesti onen musika, oso egoki atondu eta betirako egiña jarri eta eskuratzen dautso. Gernika´ko Arbola zoragarrizko bertsoak izango dira Euskaldunen irudi bizia, ta gure izaeraren ezaugarria. “Iparragirre´ren bertsoak izango dira gure Eresi obe eziña” “Ereserki onek batuko ditu karlistak, askatasunaren aldekoak, eta liberalak tradizioaren aldekoak”, *“musikak balsa-piztiak otzandu”* “Gernikako Arbola eusko lege-zarraren gorespena da”. Baña bertso eder

onetan argitzen dira aldaketa baten argi-izpiak, leengo lege zarretik erriaren “askatasun eguzkia” eta Aberri Barria sortzeko. *“Eman ta zabal zazu munduan frutua”*

Iparragirre´ren eriotza.

Iparragirre´ren eriotzari buruz egi argi ta garbiak onexek dira:

a) Iparragirre il zan 1881an, Zoza-barro baserrian, Itxason.

b) Ez zan il pozoiatuta.

d) Casares jauna, etxerako medikua, bere ondoan zain egon zan, eta esaten dau ”Bronko-neumonia zeukan, biotza nekez baño ondo zegoan.”Ez eukan beste gaitzik?. Ez. Eta ori esaten bada, erabateko guzurre da” *“Bertsolaria jaio egiten da eta bertsotan bizi”*

GERNIKA´KO ARBOLA (Iparragirreren omenez)

Gernika´ko Arbola
da bedeinkatua
Euskaldunen artean
guztiz maitatua
eman ta zabalzazu
munduan frutua
adoratzen zaitugu
Arbola santua.

Milla urte inguru da
esaten dutela
Jainkoak jarri zuela
Gernikan arbola
zaude, bada, zutikan
orain da denpora
eroritzen bazera
Arras galdu gera.

Etzera eroriko
Arbola maitia
baldin portatzen bada
Bizkaiko jentia
Laurak artuko degu
Zurekin partia
pakean bizi dedin
Euskaldun jentia.

Betiko bizi dedin
Jaunari eskatzeko
jarri gaitezen danok
laster belauko
eta biotzetikan
eskatu ezkeru
arbola biziko da
orain eta gero.

Arbola botatzia
dutela pentsatu
euskal erri guztian
denok badakigu
eta bada jentia
denbora orain degu
atzera jun bagerik
aurrera jokatu.

Beti egongo zera
uda berrikoa
lore aintziñetako
mantxa gabekoa
erruki zaitetz, bada
biotz gurekoa
denbora galdu gabe
emanik frutoa.

Arbolak erantzun du
kontuz bizitzeko
eta biotzetikan
Jaunari eskatzeko
gerrarik nai ez degu
pakea betiko
gure lege zuzenak
emen maitatzeko.

Erregutu diogun
Jaunkoiko Jaunari
pakea emateko
orain eta beti
bai eta indarrare
zerorren lurrari
eta bedenzioa
Euskal erriari.